

Dagvlinder- en libelleninventarisatie Noord-Limburg 1993

Inleiding

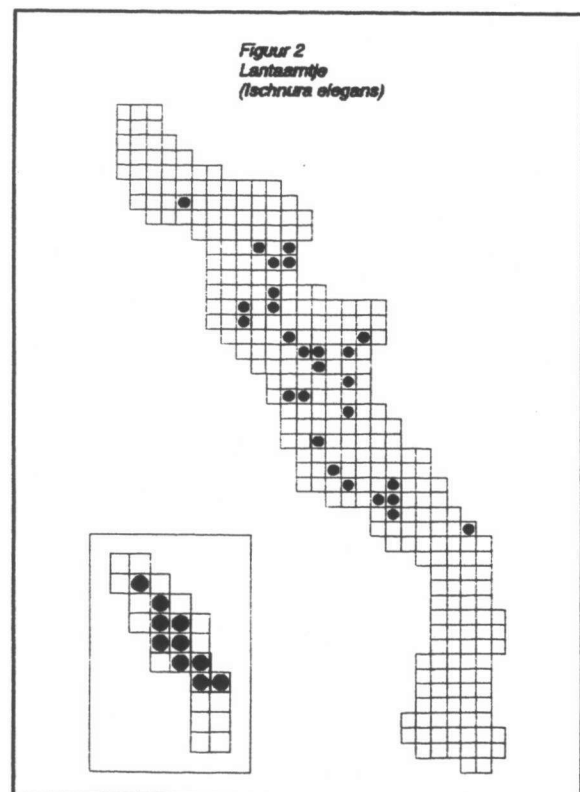
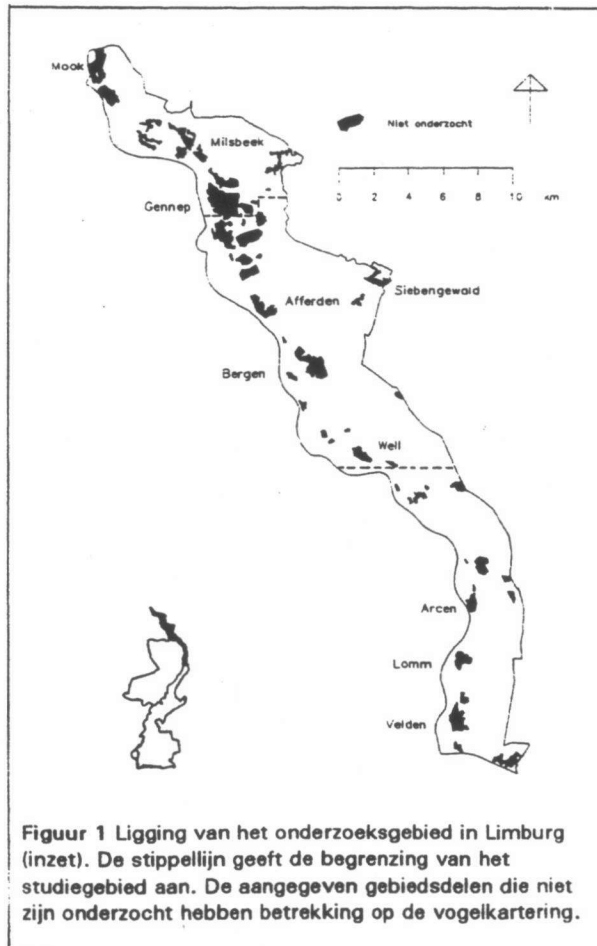
In 1993 zijn tijdens een broedvogelinventarisatie van de provincie Limburg waarnemingen verzameld van dagvlinders en libellen. Dit gebeurde voor het grootste deel in de vrije tijd en op eigen initiatief. Een gestructureerde onderzoeksmethode ontbrak dan ook. Ondanks deze beperkingen en de vroegtijdige stop van het veldwerk rond half juli, heeft de inventarisatie geleid tot een aantal leuke en interessante resultaten.

Gebiedsbeschrijving

Het onderzoeksgebied is gelegen op de linker Maasoever in Noord-Limburg (figuur 1). Het strekt zich uit van de plaatsen Mook in het noorden tot Venlo in het uiterste zuiden.

De libelleninventarisatie beperkte zich tot een deel van het onderzoeksgebied; het studiegebied, dat grofweg ligt tussen de plaatsen Gennep en Well.

De waarnemingen werden voornamelijk door één persoon verzameld, de schrijver dezes. Dit in tegenstelling tot de vlinderinventarisatie waaraan vier veldmedewerkers meewerkten. Bij het veldwerk lag de nadruk op het bezoeken van waterrijke gebiedjes zoals visvijvers, vennen, beekjes en zandwinplassen. De veldgegevens werden tot op kilometerhok-niveau genoteerd. Ook de verspreidingskaartjes zijn op deze indeling gebaseerd (figuur 2 t/m 4). De inzet geeft de verspreiding weer per atlasblok (5x5 km).

Dagvlinders

Gedurende het veldseizoen werden er in totaal 29 soorten dagvlinders waargenomen. Hieronder bevonden zich bijzondere soorten als de Bruine eikepage (waargenomen in 16 kilometerhokken), Bruin blauwtje (1) en Koninginnepage (1).

Behalve dat werden er van een aantal schaarsere soorten flink wat waarnemingen verzameld, zoals bijvoorbeeld van de Eikepage (in 44 km-hokken), Geelsprietdikkopje (20), Groentje (10), Koevinkje (38) en Oranjetipje (26).

Libellen

Ook bij de libellen werden in totaal 29 soorten waargenomen. Tabel 1 geeft een overzicht van de waargenomen soorten, gekoppeld aan de eerste waarnemingsdata en het aantal kilometerhokken waarin de soort werd aangetroffen (n). Het teken "<" geeft aan dat de soort waarschijnlijk al voor deze datum rondvlog.

De soorten kunnen worden opgedeeld in twee groepen. Een groep van algemene soorten met een ruime verspreiding waartoe libellen behoren als Lantaarntje, Grote keizerlibel, Gewone vuurjuffer, Platbuik, Azuurwaterjuffer, Viervlek, Watersnuffel en Gewone oeverlibel.

De tweede groep omvat schaarse en/of late soorten zoals de witsnuitlibellen, Variabele waterjuffer, Grote roodoogjuffer, Glassnijder en Metaalglanslibel.

Absoluut hoogtepunt van het veldwerk was de waarneming van een ♂ Kanaaljuffer. Hij werd op 21 juni gevangen bij de visvijver aan de rand van het dorpje Siebengewald. Hier vloog hij langs de oever, samen met tientallen Lantaarntjes. Vele vangsten leverden die dag alleen Lantaarntjes op, een indicatie dat de Kanaaljuffer slechts in zeer klein aantal voorkwam.

Tabel 1 Waargenomen libellensoorten

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Datum	n
Azuurwaterjuffer	<i>Coenagrion puella</i>	24-05	21
Bloedrode heidelibel	<i>Sympetrum sanguineum</i>	07-06	10
Bruinrode heidelibel	<i>Sympetrum striolatum</i>	21-06(<)	2
Gevlekte witsnuitlibel	<i>Leucorrhinia pectoralis</i>	19-05	2
Gewone oeverlibel	<i>Orthetrum cancellatum</i>	25-05	17
Gewone pantserjuffer	<i>Lestes sponsa</i>	04-06	12
Gewone vuurjuffer	<i>Pyrrhosoma nymphula</i>	27-04	22
Glassnijder	<i>Brachytron pratense</i>	18-05	1
Grote keizerlibel	<i>Anax imperator</i>	24-05	24
Grote roodoogjuffer	<i>Erythromma najas</i>	02-06	4
Houtpantserjuffer	<i>Lestes viridis</i>	24-06	4
Kanaaljuffer	<i>Cercion lindenii</i>	21-06	1
Koraaljuffer	<i>Ceriagrion tenellum</i>	09-07	1
Lantaarntje	<i>Ischnura elegans</i>	24-05	27
Maanwaterjuffer	<i>Coenagrion lunulatum</i>	25-05	1
Metaalglanslibel	<i>Somaiochlora metalica</i>	08-07	3
Noordse witsnuitlibel	<i>Leucorrhinia rubicunda</i>	04-06	2
Plasrombout	<i>Gomphus pulchellus</i>	10-06	1
Platbuik	<i>Libellula depressa</i>	10-05	21
Smaragdlibel	<i>Cordulia aenea</i>	19-05	3
Steenrode heidelibel	<i>Sympetrum vulgatum</i>	09-07	3
Tangpantserjuffer	<i>Lestes dryas</i>	04-06	11
Tengere pantserjuffer	<i>Lestes virens</i>	09-07	1
Variabele waterjuffer	<i>Coenagrion pulchellum</i>	25-05	1
Venwitsnuitlibel	<i>Leucorrhinia dubia</i>	04-06	3
Viervlek	<i>Libellula quadrimaculata</i>	18-05	19
Watersnuffel	<i>Enallagma cyathigerum</i>	27-04	18
Weidebeekjuffer	<i>Calopteryx splendens</i>	10-05	13
Zwarte heidelibel	<i>Sympetrum danae</i>	06-07(<)	5

Ook de waarnemingen van een aantal soorten uit een oligotroof milieu zoals Koraaljuffer, Tengere pantserjuffer en drie soorten Witsnuiten behoorden tot de verrassingen. De Koraaljuffer en Tengere pantserjuffer waren in hun verspreiding beperkt tot het ven de Duivelskuil in de boswachterij ten noorden van Nieuw-Bergen. In andere voedselarme vennen zoals het Zevenboomsven en het Quin werden ook Venwitsnuitlibel en Gevlekte witsnuitlibel waargenomen. De Noordse witsnuit beperkte zich tot het Quin en de Duivelskuil.

De meeste soorten vlogen binnen de vliegtijden zoals deze in de literatuur worden aangegeven. Twee soorten, de Bloedrode en de Bruinrode heidelibel werden uitzonderlijk vroeg waargenomen. Zo werd de Bloedrode heidelibel al op 7 juni gezien. De vroegst gemelde datum voor deze soort is 14 juni (Geijskes en Tol, 1983). De waarneming staat echter niet op zichzelf, vanaf half juni werd hij meermalen en op meerdere plaatsen gevangen, soms in aantallen tot meer dan tien exemplaren. Ook de Bruinrode heidelibel werd uitzonderlijk vroeg gezien, al schijnt dit bij deze soort wel vaker voor te komen. Zo werd op 21 juni een exemplaar gevangen bij de al eerder genoemde visvijver. Verwisseling met andere soorten is bij de determinatie in alle gevallen kritisch nagegaan en uitgesloten.

Gewone pantserjuffer, Lantaarntje, Watersnuffel, Tangpantserjuffer, Zwarte heidelibel en Viervlek behoorden tot de meest talrijke libellensoorten. Van de twee eerst genoemde soorten werden er vliegplaatsen gevonden met meer dan 50 exemplaren. De overige soorten waren met soms meer dan 100 exemplaren per vliegplaats zo mogelijk nog talrijker.

Najaar '94 zijn alle gegevens met betrekking tot dit onderzoek gebundeld, uitgewerkt in rapport-vorm en verstuurd naar instanties als de Vlinderstichting en de provincie Limburg. Hier zullen de gegevens onder andere gebruikt gaan worden in de beleidsvorming ten aanzien van landschap en natuur. Tevens zijn de gegevens toegevoegd aan het waarnemingenbestand van het libellenproject.

Gerard Lubbers

